

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Synonyma medicinae sive clavis sanationis

Simon <lanuensis>

[Venedig], 13. Nov. 1486

Y

[urn:nbn:de:bsz:31-315861](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315861)

Litteram hñt greci vt nos arabes vero ea carent.

Fabair ara. ordeuz s; **Ste.** fabir scriptit supra in. s.

Fabar ara. capilli.

Fager vel saier ara. arbor.

Fautium herba que vocat sagalmon. i. gladiolus **Ube.**

Fiscianus.

Fanton **Caf. se. ca. de** erispila.

Fantor. g. flauus fuluus rubeus xanta colera. i. flaua **Caf. se.**

Fanch ara. fagus arbor li. de doc. ara.

Faumi ara. nigella melantium. g. **Ste.** in synonis oia infra scripta q̄ incipiunt ab. r. scriptit fm gre cum quia ab. r. que. vocatur z sonat chi in greco incipiunt.

Falacantas p. calacanta colocantum.

Falcatis p. calcitis colcotar ara.

Famemillon p. camemillon exponit.

Fambunegum p. bebonigi.

Famelea p. chamelea exponit mazarion ara.

Fauam p. chauan quemie.

Fachaich supra in fachaich z in papauere.

Felidion p. chelidion expoit fragabet tederien

z est radix tinctorum z of carcamum p. curcuma **Et tu sam scis supra q̄ curcuma e celidonia minor hucusq; Ste.** in syno. de bacifa.

Febet ara. anetum.

Feile ara. zizãia lolium.

Ferasia vel tirasia. g. ariditas siccitas.

Feroptalmia greci appellat genus aride lipitudis in qua neq; tumet neq; fluunt oculi sed rubet tñi z cū dolore quodaz graues sūt. noctuq; gñi pituita inherefcunt **Caf. se.**

Ferobiche. g. arida tussis idem **Cassius**

Ferocollirium aridum collirium.

Ferofagia vel xirofagia abstinencia ciboz humectatiu siue eibatio desiccantiu dicta. i. desiccata

Feros. g. siccus aridus.

Festi. g. nomen mensure vt **Dau.** in pluribus locis z vñ sextarium.

Festion in li. de doc. gre. exponitur cadus.

Fision **Dya.** xision siue vt alij sagalmon siue vt latini gladiolus segetalis folia habet iridi similia z angustiora z acuta sicut macheria z astam asperam z cubitalem cum floribus purpureis radices sunt ille due paruule z rotunde. vna super altera posita sicut bulbi minoris inferior vero sub^ote. nuis est z superior: crossior: frior: acrioris vittutis nascitur locis cultis.

Figia. g. storax liquida

Filon. g. lignum fustis.

Filola loes. g. lignum aloes.

Filobalsamum lignum balsami xiloualsamon dicit grecus.

Filocarti liber grec^o sisis **Almã.** sic h; vbi **Almãfor**

habet cartam combustam **P**aulus vero canta xirion vocat.

Filocalla. g. i. colla ad lingua glutinada **D**emoste. ca. de lacrimis

Filocinamum. g. **Dya.** est visu simile cinamomo s; crossius z longius z quodammodo lignosum z bu mosum odore z virtute inferius cinamomo zc.

Filocerata. g. est dictu ligni comua siliqua que ara. of carub z semen z est kirat z ponit p pondere xilocerata dicunt.

Filochocha in pratica de greco pro pondere ponit

Filopede. g. neruus.

Funidion sicut pz ex cõcordia practice. g. z **Alman.** foris est acetosa sed forte orimidion melius.

Firasia. g. z xirofes durities

Firacost ara. spes mane vt **Aui.** ca. de mãna.

Firos. g. rasorium nouacula. inde tirion. i. rasur in. de yos vel yu xirion. i. erugo rafa.

Fistron. g. vt apud **P**au. nomen est ponderis xestron in li. de doc. gre. scribitur z exponitur cadus supra in sestron.

Fonch ara. spina q̄ z zebat of.

Foloabrabab apd **Aui.** est mandragora.

Est lfa greca z vocatur ab eis ypsilon.

Ychitos. g. iacintus.

Yalodes humores **Al. ca. d** medicinis cõpositis ad ylicam qdam exponit vitreos z sic melius yelodes. nã iclos est vitrum.

Yalkalipta. g. **P**au. ca. de caccia medicinalia extracitia sed quicquid a medicina componitur per derutitatem p. l. scribit non p. y. pñlon apd gre cos. nos aut sic scribimus vt sciatur nõ debere cū a. sillabicari vt consonans sed vocalis est.

Yberida apd **Dli.** vocatur nasturtium agreste q iuxta vias nascitur.

Ybos. g. gibbus yuos dicunt.

Yoam ara. pulmentum.

Ydaros grece aquaticus

Ydasmus. g. humor ydropicorum.

Ydateros aquosus

Ydatis grece **D**emostenes est inter cartillaginem atque cutem frioribus partibus palpebris naturalis pinguedinis augmentuz adeo vt inflata palpebra colore naturali scrutato debiles ac teneras faciat partes astante grauedine aquosaz lacrimã fundens z magis circa vesperam accendere di ficultate substolende palpebre ad intuemdam lucem vocatur autem ydatis non quod aquosum liquorem in semet teneat clausum sed quod impedimento partium fluorem faciat lacrimarum z cetera.

Ydatidos grece ydatides lapis.

Ydatomiktos inos grece vinum spurium aqua mixtum.

Yato des. g. aquaticus pluvialis.
Ydec herbe folia sunt vt oximifine adherentes ve
 lud pampini quib' flos est zc. **Y**li.
Ydema **Y**emo. est inquit extantia frigida sine vl-
 lo dolore atq; rubore vl humore inflatione ostē
 tans atq; digitis impressa subcubit grauedinem
 ingerens oculorum z impediens motus et aliqñ
 etiam et humores ingerens fm aliquos etc. **Y**
 infra in yprofragma.
Ydeus **Y**li. sic vocatur rubus qui in india tantus
 et non alibi nascitur. est autem tenerior et minor
 rarioribus calamis inocentioribusq; spinis sub ar-
 borum vmbra nascitur etc.
Ydua. g. tubera.
Ydra serpens.
Ydragogum. g. aque ductiuū ydropicis aptum.
Ydragiros. g. argentum vinum et est dictu aquosū
 argentum.
Ydria **Y**lex. in multis locis pro itria que sunt tri.
Ydroscephalos. g. dicuntur habentes aquā in capi-
 te **Y**lex. ca. de ascite z timpanite **Y** Cornelius cel-
 sus est cum dolore capitis vbi humor cutē inflat
 ea intumescit z prementi digito cedit zc.
Ydroclicy vl' vt grecus ydroclis dicunt qui aquas
 hnt circa testiculos in oscum.
Ydrosobvia vel vt greci ydroforuia aque timor vel
 timiditas vt a canis rabidi morfu accidit **Y** Cal. se.
 ydrofouiti dicunt timentes aquā ydrofouos lin-
 faticus nā fouos. g. tumor.
Ydrogarus **Y**lex. ca. de cura calide cinodoseos est
 aquosus garus garuss. s.
Ydroleon. g. ē mixtura ex aqua z oleo interdū rosa-
 ceo interdum ex aqua rosacea.
Ydromel. g. est aqua mellita differt a mellierato eo
 q' ydromel plus aque hēat z sine decoctione fit
 aliqñ vt apud **Y**ya. ablutis fauis cuz aqua. mel-
 licratum vero q' sonat vinum mellis plus hz de
 melle z fit per decoctionē z mulla dicitur vt su-
 pra in mu. **Y** Crassius ergo vinum hoc apud quos-
 dam dicit' medo ydromel vero ydros q' est aqua
 dicitur quasi aqua mellis q' apomel dicit' inter-
 dum ab aliquibus vinum pro alio accipitur.
Ydropitia idem q' ydrops vt greci ydropicos ydro-
 picus.
Ydropiper **Y**ya. g. latini piperastrum dicunt na-
 scitur locis humidis cuius virga est nodosa in q-
 bus nodis nascuntur folia q' nodi inter se gradus
 habent huius folia menstrato sunt filia sed maio-
 ra z moliora z albidiora gustu acerrima sicut pi-
 per sed non talis odoris cuius semē i iphis virgis
 minutum existit z spissum sicut botrus z ydropi-
 per sonat aque piper **Y**ui. etiam de pipere aque
 ca. facit.
Ydro alias ydor. g. aqua aquo oia sunt dicta z p. y.
 pilon debet scribi.
Yclion z yeleos. g. vitrum.
Yeman ara. turtur.

Yemēne. g. Galli. ad glaucōnem yemenas viscerū
 idest membranas zc.
Yenech. a. goagulū sic in li. de doctrina arabica sed
 apud **Y**ui. ansee. dicitur.
Yerbaba ara. talpa.
Yerolisontes vinū **Y**lex. ca. de vino ydropicoz est
 dictu vinū antiquū seu senescens.
Yeronoson. g. epilepsia vt supra in epi.
Yes grece sues porci.
Yetos. g. imber pluuia.
Yetua. a. tirinallus de quo supra in ti.
Year supra in viscus.
Ygia. g. sanitas valitudo incolumitas inde dicta q'
 dā pfectio antidoti ygia greca i atidotario vlim.
Ygienon sanus ygienis valde sanus est.
Ygilasi radix **Y**aliabas ca. de tussi z suti in sebub' ē
 liquiritia li. tertio practice.
Ydusaz supra in hediscozion.
Ygran apud **Y**emostenē vocat' quodā genus me-
 dicaminis ocularis.
Ygrasia. g. humor humiditas.
Ygron grece sudor.
Ygropillos bitumē sonat pix humida vlliquida.
Ygrane. g. liquare dissoluere.
Ygrantis humectatus.
Ygros viridis vel virēs limpidus purus preclar' li.
 quidus madid' rosid' humidus humect' ygotis
 liquor humiditas.
Ygrotanon lentū liber de doctrina greca.
Yle. g. materia silua vnde ylikos siluestre.
Ylia sunt intestina gracilia reuoluta multis reuolu-
 tionib' inde yliaca passio que fit in eis
Ylodes. g. opacum nemorosum siluestre.
Ylus **Y**au. est rotundus albus similis capiti clauī
 consistens circa oēs partes corporis maxie i pe-
 dum plantis z digitis.
Ymacolemata. g. sunt strictōia dicta q' fronti ad glu-
 tinantur ex ture z poline z abluen ouī z huius-
 modi **Y**emostenes ca. de optalmia.
Ymnasion **Y**l. ca. de parotidibus emplastr' quodā
 molificatiuū q' ibi describit' z sic nominat.
Ymon **Y**ya. sic multi asperagū appellant.
Ymon **Y**lex. cap. de signis frenchis est postorio ps
 capitis.
Yontos. g. **Y**riba. pprio ca. tumores duri z spissi
 q' in cute faciei nascunt' baruli idem.
Yon **Y**ya. folia minora hz ab edera nigriora coriū
 hz asta imedio i q' capitellū est z flos odoratus z
 purpure' nascitur locis vmbrosis z asperis zc.
Yos. g. venenum toxicum.
Yoskiamon. g. iusquamū milimandrum canicularis
 herba insana demoniaria.
Ypantasis. g. obuiaton occurfus vl' ypantesis vt la-
 tini transferunt ita in. e.
Ypear vel ypbear fm **Y**lirii. species visci supra in
 visco.
Yperoa **Y**au. ca. de emoptoica si vero ex his que

- circa faringam et yperoam cum creatu reicit et. et infra sit aut aliqui per yperoam cuo et ppter sanguisugam de gutture.
- Yperkataris** imoderata purgatio ypkataromcos super purgatus.
- Ypericon** **Bya.** herba est colore subruffa folia filia rute habens et florem tenuem flore viole similes semē nigruz in forma ordei cū odore resinali et. **Pli.** fere eadem.
- Ypericon** i vero **Bya.** aut androfemon aut cozion aut camepitos dicunt qz rerine odorem hz pitu mie semen eius folia habz rute filia fructer est fer metosa duoz palmoz obrufa florez a bñ hñs folliculum asperū et oblongum et rotundū in moduz ordei et ipsum folliculum in quo semen est deint minutuz et nigrū resine habens odore locis cultis et asperis nascitur et cetera.
- Ypezoco** **P**aulus proprie pleuresis flemon circa latera ypezoco mebrane est et. alibi ypezoco scribitur.
- Ypia.** g. di morfus galline anagalus supra in an.
- Ypnos.** g. somn^o ypnoco dormia ypnosa soporatus ypnorica dormitatuā stringnus ypnoticus apud **By.** secūda species eaz quas describit vt supra eo qz dormire facit.
- Ypocapniscus** trociscic^o g. i. suffumigatorib^o **Casti.** se. cap. de tussi humida ibiqz confectionem eius describit.
- Ypocifi** **Oribasius** ca. de signis portēdentib^o egitudines futuras.
- Ypogrece.** a. ab. in. sub. ob.
- Ypochimia.** g. aqua in oculo seu imaginatio ipsam pcedens vt **Pau.** ca. de glaucomate. sed **Be.** mo. est inquit cōgestio vacui ac manifesti liquoris in pupille loco deniqz suffusio latino nomine nuncup. sed cū forte patientibus ceperit imine re primo ante visum apparebūt corpuscula veluti volantis aīalium minorū vt culicum vel muscarum et. **Cor.** eel. ipsam suffusionem vocat.
- Ypocondrion.** g. ypocondrium.
- Ypochortis.** g. egestiones.
- Ypodremata.** g. subcutanea.
- Yposfragma.** g. **Pau.** est eruptio venaz ei^o quod supponitur oculo ex plaga maxime et. sed **Be.** mostenes yposfragma inquit ē sanguinis cōgestio sub prime tunice membrana que fit aut percussu aut graui pssura aut vomitu yebemēti et cetera.
- Ypogeon.** g. antrum spelūca subterraneus locus in antidotario vlm antidoto dicto giffico hermon
- Ypoglotia** **Pau.** pillē que sub lingua tenētur que bilikie etiam dicūtur.
- Ypoglossos** **Bya.** fructer est mente agresti filis folia hñs minuta et comam spissam cui^o folia i sumitate sunt sicut lingua equi.
- Yporifos.** g. vncinus.
- Yporites** grece stello et ephitetes similiter et kartergos.
- Ypolapatrum** **Bya.** genus est lapacij maioris nascens in aqua et.
- Ypomaratron** **Bya.** siue vt alij maratron agrion vt vt latini feniculū rusticum maius ē ipso feniculo et semine et fructice radice hz odoratrā et semen vt caciros et. Et infra traditur aut aliud feniculi genus minoribus folijs et angustis et veluti longis imbecillus tñ virtute est et. **Pli.** alij misenū dicūt et. **Pau.** ca. de epilepsia.
- Ypomata** **Pau.** ca. de amaurosi oculozum.
- Yponomon** **Pli.** sic vocat a quibusdaz semē mādragore supra in morion.
- Ypopia.** g. liuoz qz sit sub oculo vt **Bya.** ca. de vite alba **Be.** est inquit expulso liuoz ingestus palpebre aut paulo inferius et.
- Ypopium** **Theo.** lo. **Pri.** ca. de egritudinib^o oculozum. si autē inquit declinantibus dolorib^o oculozum quidam tumor circa interiozem angulum apparuerit qz ypopium dicimus et.
- Ypoquistidos** est succens decoctus fungi dicti arabitarabit qui nascit in radice plante dicte ab **Aui.** barba yrcia. a nostris vero rosa canina qui succus ab **Aui.** vocat emistidos **Pli.** vt supra in ypoquistidos. et **Bya.** in alio ca. ypoquistidos inquit succus ē non dissimilis acatie. sed mollior tactu et viscidior effectu et. vide supra in barba yrcina.
- Yporis.** g. cauda equina apō **Bya.** yporis scribitur sed grecus ypurus. et ē compositum ab yporis qz ē equus et yra cauda yposeta in antido. vlm in plurib^o locis aliqui cauda yposete inuenitur p codez supra in ypo.
- Ypos.** g. equus sed melius p. i. iota.
- Yposelinum** **Byasco.** g. alij apium agreste vocant siue vt latini olitratum melius ē ortiuo et albidius radix ē illi crosta et alta et mollis folia hñs obrotūda et viridia in capite ē pliciduz aromatis habēs odorem radix eius odorata et customacha ē nascitur locis vmbrosis et humidis et in ortis hec herba cibis apta est cocta et cruda comeditur sicut apium nam et cruda in sale componit sicut oīa olera et. **Pli.** yposelinum greci smirion vocant et. sed non fm **Gal.** nam smirion fm ipsum ē olitratū et ē aliud ab yposelino supra in smirion
- Yposeta** yporis vt supra in ypor.
- Ypostadis** olei de lilio **Pau.** ca. de saluatione stōi ē fex ipsius olei.
- Ypostasis.** g. subā sic exponitur in libro de doc. gre.
- Ypotheton** collirium. i. suppositorium **Cal.** se. ca. de diuinteria.
- Yporhēata.** g. suppositoria li. de doc. greca.
- Ypotiria** **Ziler.** ca. de ydropili ascite et tympanite inuant aut hec optissime et cetera
- Ypozoco** **Pau.** ca. de empimate ē ps guturis et ypezoco aliqui inuenitur.
- Ypurgos.** g. mediastinus.
- Ypuris** li. de doc. gre. glis gliris aīal.

Yrigion dicitur senectium scilicet cardus benedictus
Hacer.

Yrigion .g. nos senectium vocamus qd canis filis vi-
deatur florere capillis z cetera.

Yrim agrestem multi vocant plantam quam **Y**.
efemerion vocat.

Yris **Y**ria .yris illirica folia bz rilifio .i. gladiolo silia
sed maiora z vastiora z pinguiora flores et bz su-
periores diuersi coloris .i. albos aut mellinos aut
purpureos aut venetos radices habet sub terra
duriores z incuruatas odore bono pleas .hee ra-
dices colligende sunt z filo inferende .z zc penden-
tes sicande sunt melior e tamen macedonia yris
an ylrira z maxime durior z colore ruffoz odo-
re bono . Eligenda est gustu calidior que cu turt
ditur sternutamenta pducit .libica etiam albidior
est z gustu amarior hec in virtute ponitur in se-
cundo loco z euz inueterauerit vt rez cauernas
hnt tunc melius olent sed virtutem inferius ha-
bent zc .

Yriscaptron **Y**li . est fructus humilior atqz spino-
sus in siria z rhodiorum insulis nascens qd alij ad
bispitheum siri diazimon vocant optimas qui
minime ferulaceus rubeus z in purpura verges
stracto cortice nascitur plurib locis sed n vb .qz
odoratus zc .

Y .g. z chiros sus porchus .

Yschrominas parotidas vocat **O**riba . duras .

Yscia **A**lex . ca . de dieta dissintericorum zc .

Ysopon .g. ysopus herba penultima pducta .

Ysopus **Y**ria . ysopus est herba omnibus nota . ei
due sut species . vna e montana z alia ortiua zc .
hec ab **A**ui . dr ysopus sicca ad differentiam hu-
mide que est cerotus .

Ysopum cerotus **Y**ria . est quasi sordes ex succo la-
narum succidarum . qd hoc modo colligitur lane
sucide z sordidissime mor detonse mittuntur in
vas aquam calidam hns z sic succeditur ignis vt
aliquid ferueat deinde refrigeratur z qd super na-
tauerit in modum pinguedinis abstrahitur ma-
nu z in vas stagnicum mittitur z sic ipsuz vas re-
pletur pluuiali aqua z coopertum tenui linteo
ponitur ad solem biduo z sic tertia die aqua deli-
pidatur z alia recens mittitur z similiter relinqt
ad solem z rursus delimpidatur z reponitur zc .

Yli . **E**sopum iuquit est sordes pecuduz sudoz
que femorum z aliarum adherens lanis . ysopum
vocat melior maritis omnibus geitus fit pluri-
bus modis . sed pbatissimum lana ab his partib
recenti capta aut quibuscunqz sordibus succidis
pmum collectis lento igne in cneo subferuere fa-
ctis z refrigeratis piguqz qd supernatat in fictili
vase iteruqz decocta secuda que aqua lauatur z
in linteo siccatu ac sole torretur donec candida
fiat ac translucida . tunc in stagna picide condit
pbatio aut huius vt virtus oleat z manuficate
ex aqua non liquetur sed albefcat vt ceruisa zc .

hec ab **A**ui . ysopus humida vocatur . hec in anti-
dotario viim esopus ygrj dr . in vtro **Y**ria . colli-
gitur aut ipse succus sic sume lanas molles ac ru-
des z lava in aqua calida sub sole feruenti z om-
nes sordes exprime qbus in conca missis cu aqua
vehementer comoue donec spumam heat pluri-
mam postea spumam ipam colligis aut asperia aq
maritima cu constiterit supernatas pinguedo col-
ligitur in alio vase fictili z superinfundis aquam
maritimam cum ingenti motu donec spumare ces-
set tunc colligis ipsam pinguedinem z manib
malaxabis vt si qua purgamenta fuerint admixta se-
pentur tuc refusa aqua prioz atqz alia superinfu-
sa adhibito motu manibus operare donec alba
et pinguis appareat z sic reponere in vase fictili
z cetera .

Yua supra in camepiteos .

Ystera .g. locus muliebris matrix .

Ytea gre . salix inde diayton emplastrum qd cum fo-
ljs salicis su **C**assius seix in suo antidotario z in
vlim .

Ytria **A**lexan . capitu . de dissinteria z alijs pluribus
locis sunt tri . qui de pasta fiunt multum macera-
ta z tracta

Littera pariter se habz apd
grecos z arabes vt apd nos
Zehafaram arabice crocus
z est a latino . nam grec cro-
chos .

Zabaragi **A**ui . capitu . d ca-
su capillorum zc .

Zaharat est apud **A**ui . id qd apud **Y**ria . antillos dr
vt supra in . a .

Zabalegum apud **H**aliaba . exponitur mastix .

Zabarged ara . smaragdus gema .

Zabaera vocatur a multis vlgariter planta . unde fit
aloes imitantes arabicum qd est sibi .

Zagi **S**tephanus pro zegi scripsit z alibi zagum .

Zabat ara . argentu viuui sed apud **Z**ilbau i zauth
dr z apd **A**lchimicos azoch .

Zabit ara . oleum de oliuis proprie zaitum vero oli-
ua . **S**tepha . vero zeitumum . p zaiatumum z zei-
tum . p zaitum scripsit .

Zalium in antidotario vlim in emplastro diadiptao
z alieni vñ nardi ibi scribitur .

Zacchar grece zucharam latine arabice suchar su-
pra in . s .

Zamaruene in pratica **H**aliab . li . primo capitu . de
temulctia qd fit p vinum iu sili confectione in pa-
tegni e bolus loco illius

Zamboz ara . volatile anulosum aculeatum vt ve-
spa volans cum murmure .

Zainorad et vñ smarad lapis smaragdus arabice .

Zanda sm **Y**ria . vocatur qita spes lapati .

Zaraminera **S**te . est bulbos emathicos z est cepe
azir z est bulbos vomicus .

Zarnech supra in galiopsis .